

Examen VWO 2024

tijdvak 1
dinsdag 7 mei
07.30 - 10.30 uur

Geschiedenis

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 30 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 73 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Staatsinrichting

Links in de kolom staan vijf datums genummerd 1 tot en met 5. Rechts in de tabel staan vijf gebeurtenissen geletterd a tot en met e. De gebeurtenissen staan niet bij de juiste datums.

- 3p 1 Geef op je uitwerkblad de juiste combinaties van datums en gebeurtenissen aan. Doe dat door de letters bij de juiste nummers te zetten.

Datums		Gebeurtenissen	
1	7 december 1942	a	Bonaire, Saba en Sint Eustatius zijn sindsdien openbare lichamen van het land Nederland, vergelijkbaar met gemeenten.
2	3 maart 1951	b	Er komt een regeling waarin de grondslag gelegd is voor decentralisatie en zelfstandigheid van eilandelijk bestuur.
3	15 december 1954	c	Koningin Wilhelmina stelt in het vooruitzicht ingrijpende staatsrechtelijke hervorming van het koninkrijk na de Tweede Wereldoorlog.
4	1 januari 1986	d	De hoogste wettelijke regeling in het Koninkrijk wordt ondertekend.
5	10 oktober 2010	e	Aruba maakt zich formeel los van de rest van de Nederlandse Antillen.

Feit 1:

Na de komst van de raffinaderijen op Curaçao en Aruba aan het begin van de 20e eeuw was het vooral de blanke elite (rijke blanke protestanten), die het streven naar meer zelfbestuur steunde.

Feit 2:

Bepaalde ontwikkelingen uit de in feit 1 genoemde periode hebben ertoe geleid dat er bij de blanke elite behoefte ontstond naar meer zelfbestuur.

- 2p 2 Noteer de ontwikkeling die uit feit 1 en de ontwikkeling die uit feit 2 voortvloeide.

Gebruik bron 1.

In 1936 verving een nieuwe Staatsregeling het Regeringsreglement van 1865. Door deze nieuwe Staatsregeling kregen de zes eilanden iets meer mogelijkheid tot zelfbestuur.

Met bron:

- 4p 3 – Noem twee wijzigingen waarin die toegenomen mate van zelfbestuur tot uitdrukking kwam.

Zonder bron:

- Waarom mocht slechts 5% van de bevolking aan de verkiezingen meedoen?
- Geef de verdeling van 10 zetels onder de zes eilanden.

Het overwicht van Curaçao in de Koloniale Raad leidde regelmatig tot irritaties op de andere eilanden. Dit bevorderde ook de roep om afscheiding. Op Aruba leidde een afscheidingsbeweging vanaf de jaren 30 van de 20e eeuw een bloeiend bestaan.

- 3p 4 – Wie was de grote aanvoerder van deze afscheidingsbeweging?
– Wat was het doel dat hij voor Aruba nastreefde?
– Wat heeft hij uiteindelijk voor Aruba bereikt?

Omdat de kleinere eilanden de overheersing van het grootste eiland, Curaçao, knellend vonden en naar meer zelfbestuur verlangden, werd in 1951 de ERNA (Eilandelijke Regeling Nederlandse Antillen) ingevoerd. De Nederlandse Antillen werden toen een gedecentraliseerde eenheidsstaat.

- 2p 5 – Wat hield deze verandering in voor de voormalige Nederlandse Antillen?
– Geef één reden waarom de ERNA het verlangen van de kleinere eilanden naar meer zelfbestuur *niet* helemaal heeft kunnen waarmaken.

- 1p 6 Noteer, op je uitwerkblad, de drie nummers van uitspraken die betrekking hebben op sociale grondrechten.

- 1 Grondrechten die in het algemeen de macht van de overheid beperken (staatsonthouding).
- 2 Grondrechten die betrekking hebben op de wijze waarop iemand bijvoorbeeld in zijn onderhoud kan voorzien, gehuisvest is, en verzekerd is tegen de gevolgen van ziekten, ouderdom, werkloosheid en dergelijke.
- 3 Grondrechten waardoor een actief optreden van de staat wordt verwacht.
- 4 Bepalingen die burgers tegen de overheid beschermen en vrijheden vastleggen.
- 5 Rechten die van de overheid vragen dat het zich inzet om de welvaart en het welzijn van de bevolking te bevorderen.

- 1p 7 De Trias Politica is in ons staatsrechtelijk systeem *niet* strikt ingevoerd zoals in de leer van Montesquieu.
Zo geschiedt de vaststelling van wetten (wetgeving) in ons staatsrechtelijk systeem door ...

Noteer de letter met het juiste antwoord op je antwoordblad.

- A de rechters en de gouverneur.
B de regering en de ministers.
C de regering en de rechters.
D de regering en de Staten.

Gebruik bron 2.

Ontslagaanbieding van een kabinet wordt in gang gezet wanneer het zittende kabinet zijn ontslag heeft aangeboden aan de gouverneur en demissionair geworden is.

- 4p **8** Leg uit:
- *met bron*: wat de reden is van de ontslagaanbieding van kabinet Rhuggenaath.
 - *zonder bron*: twee andere redenen voor de aanbieding van het ontslag van een kabinet.
 - wat een demissionair kabinet betekent.

Onder staatsvorm verstaan we de wijze waarop het overheidsgezag binnen een bepaalde staat is verdeeld.

- 2p **9** Leg uit dat Curaçao en Sint Maarten sinds 10-10-10 een gecentraliseerde eenheidsstaat zijn.

Voor de samenstelling van een volksvertegenwoordiging moeten verkiezingen worden gehouden. Verkiezingen moeten wel aan een aantal eisen voldoen om ze democratisch te kunnen noemen.

- 3p **10** Noteer drie van die eisen en leg ze uit.

Gegeven zijn de volgende vier jaartallen: 1925, 1971, 1983, 1986. In drie van deze vier jaren vond een gebeurtenis plaats die bijgedragen heeft aan het zelfstandigheidsstreven van Aruba.

- 3p **11** Noteer deze drie jaartallen met de bijbehorende gebeurtenissen.

Nederland stuurde Nederlandse militairen naar Curaçao om het oproer van 30 mei 1969 te bedwingen.

- 2p **12** Leg een oorzaak-gevolgrelatie tussen die handeling en de politieke opinie die daarna in Nederland ontstond (en) die om dekolonisatie vroeg.

Fruytier geeft aan dat na het oproer van 30 mei 1969 de politieke cultuur op Curaçao niet veranderde. Het patroon van de politieke patronage bleef bestaan en werd zelfs erger.

- 2p **13** – Wat houdt de politieke patronage in?
– Welke twee aspecten bepalen de keuze van de burger voor een politieke partij in het politieke patronagesysteem?

Een onduidelijke bestuurlijke structuur is volgens Fruytier een obstakel voor het verwezenlijken van democratisch bestuur op de voormalige Nederlandse Antillen.

- 2p **14** Beargumenteer dat deze stelling juist is.

Gebruik bron 3.

- 4p 15 Geef aan:
- *met bron*: welk democratisch principe duidelijk herkenbaar is.
 - *zonder bron*: nog drie andere democratische principes.

Oorlog en Vrede

De Frans-Duitse oorlog van 1870-1871 werd ook wel 'de moeder van de Eerste Wereldoorlog' genoemd.

- 1p 16 Geef aan wat met deze uitspraak bedoeld werd.

- 3p 17 Maak de juiste combinaties van de begrippen en hun omschrijvingen. Noteer, op je uitwerkblad, alleen de nummers en de letters.

- 1 Het panslavisme
 - 2 De appeasement-politiek
 - 3 Het Von Schlieffenplan
 - 4 De Nieuwe Economische Politiek (NEP)
 - 5 Het Veertienpuntenplan
-
- a Boeren kregen meer vrijheid om hun eigen producten te verkopen en de opbrengsten daarvan zelf te houden.
 - b Duitsland valt Frankrijk via België in de rug aan om als Frankrijk verslagen was, snel zijn troepen naar het oosten te verplaatsen om Rusland te verslaan.
 - c Het streven van Slavischtalige volkeren om in een land te wonen waarin iedereen hun taal sprak.
 - d Er zou een nieuwe indeling van de wereld komen gebaseerd op het zelfbeschikkingsrecht.
 - e Politiek waarbij men de vrede wil handhaven door steeds weer toe te geven aan de tegenpartij.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog bood de Britse regering de vrouwenbeweging het vrouwenkiesrecht aan, omdat door het karakter van de moderne oorlog steun van de vrouwen noodzakelijk was geworden.

- 2p 18 Leg dit uit door:
- aan te geven wat het karakter van de moderne oorlog was en
 - maak duidelijk waarom steun van vrouwen noodzakelijk was.

Gebruik bron 4.

De tekenaar van deze spotprent heeft met zijn tekening drie feiten aangegeven van de relatie tussen de ondertekenaar van het verdrag en de inhoud van het verdrag.

- 3p 19 Noem elk van deze feiten en noem voor elk het element van de spotprent dat het feit aangeeft.

Het belangrijkste element uit de theorie van Marx is de klassenstrijd. Marx beweert dat op het moment dat deze strijd zijn laatste fase bereikt heeft, het tijd is voor de revolutie. Een revolutie die zich zal kenmerken door geweld en in twee fasen zal plaatsvinden.

- 3p 20 Geef een omschrijving van:
- wat Marx onder 'de klassenstrijd' verstaat.
 - de twee fasen van de revolutie van Marx.

De economische crisis in de VS in de jaren dertig van de vorige eeuw is gerelateerd aan het feit dat in Duitsland de Nazi's grote verkiezingswinsten hadden behaald en dat Hitler aan de macht kwam.

- 3p 21 Leg deze relatie uit en leg uit welke rol Hitler daarin speelde en wat dat te maken had met de grote verkiezingswinsten van de Nazi's.

In de linkerkolom hieronder staan vier gebeurtenissen (1 tot en met 4) en in de rechterkolom vijf gevolgen (a tot en met e).

Gebeurtenissen	Gevolgen
1 Hitler in de gevangenis	a Aanval op joodse winkels, synagogen en huizen.
2 Rijksdagbrand	b Communisten gearresteerd en machtigingswet aangenomen.
3 Kristallnacht	c Verenigde Staten betrokken bij Tweede Wereldoorlog.
4 Pearl Harbor	d De Duitse werkeloosheid verdween.
	e Mein Kampf geschreven.

- 2p 22 Noteer, op je uitwerkblad, de juiste combinaties van gebeurtenis en gevolg. Noteer achter elk nummer (1 tot en met 4) de letter van het bijbehorende gevolg. Let op! Er blijft één gevolg (letter) over.

Door de Tweede Wereldoorlog versnelde het dekolonisatieproces enorm.

- 2p 23 Leg dit uit door:
- de rol van de verwoestingen in Europa voor de macht van de koloniale mogendheden aan te geven en;
 - de invloed van de Japanse bezetting te beschrijven.

De nazi's waren geïnteresseerd in Tsjechoslowakije en specifiek het Sudetenland.

Sinds mei 1937 was de Duitse legerleiding bezig om het militaire plan 'Fall Grün' uit te werken, de codenaam voor een aanval op Tsjechoslowakije. Dit aanvalsplan was op 21 december 1937 klaar.

- 2p 24 Noteer twee redenen voor de Duitse interesse in Tsjechoslowakije.

Gebruik de bronnen 5, 6 en 7.

Een zeer belangrijk onderdeel van de Italiaanse buitenlandse politiek was de relatie met nazi-Duitsland van Hitler.

- 3p 25 Gebruik de drie bronnen om deze relatie in de periode 1934-1941 te beschrijven.

Gebruik bron 8.

- 2p 26 Geef aan:

- *met bron*: de twee argumenten die bewijzen dat Curaçao een centrale plaats kreeg in het Koninkrijk.
- *zonder bron*: de twee andere landen in het Koninkrijk der Nederlanden die niet vrij waren in maart 1942.

Naast Curaçao en Aruba was Suriname ook belangrijk in de Tweede Wereldoorlog.

- 2p 27 Leg uit waarom in de Tweede Wereldoorlog Suriname een belangrijke plaats was voor de geallieerden.

De Amerikanen en de Russen speelden een belangrijke rol in de bevrijding van Europa in de Tweede Wereldoorlog.

- 3p 28 Geef aan:

- welke twee doelstellingen de Amerikanen hadden bij de bevrijding van Europa.
- welke twee doelstellingen de Russen hadden bij de bevrijding van Europa.
- dat op basis van de doelstellingen van de Amerikanen en de Russen de Koude Oorlog een logische ontwikkeling was na de Tweede Wereldoorlog.

In de linkerkolom hieronder staan vier belangrijke begrippen in de periode van de Koude Oorlog (1 tot en met 4) en in de rechterkolom staan vijf namen van personen die een belangrijke rol hebben gespeeld in de periode van de Koude Oorlog (a tot en met e).

- 2p **29** Noteer, op je uitwerkblad, de juiste combinaties van begrip en naam, door achter elk nummer (1 tot en met 4) telkens de daarbij passende letter te noteren.

Let op! Er blijft één naam (letter) over.

Begrippen	Namen
1 De Vietcong	a John F. Kennedy
2 De Russische Federatie	b Jozef Stalin
3 Cordon sanitaire	c Boris Jeltsin
4 Cubacrisis	d Ho Chi Minh
	e Mao Zedong

De NAVO werd in april 1949 opgericht. De oprichting van de NAVO sluit aan bij de containmentpolitiek.

- 2p **30** Leg dit uit.